

Психологічний аналіз діяльності кінологів-рятувальників державної служби України з надзвичайних ситуацій

У статті розглянуто особливості професійної діяльності кінологів-рятувальників. Зроблено психологічний опис професії кінолог-рятувальник з інтерпретаційним аналізом операціонально-технологічного змісту діяльності. На основі виділених етапів професійної діяльності кінологічних підрозділів нами визначено основні їх професійні завдання та проаналізовано їх психологічний зміст.

Ключові слова: психологічний аналіз діяльності кінологів-рятувальників, професіографія, психограма, професійно важливі якості.

В статье рассмотрены особенности профессиональной деятельности кинологов-спасателей. Сделано психологическое описание профессии кинолог-спасатель с интерпретационным анализом операционально-технологического содержания деятельности. На основе выделенных этапов профессиональной деятельности кинологических подразделений нами определены основные их профессиональные задачи и проанализировано их психологическое содержание.

Ключевые слова: психологический анализ деятельности кинологов-спасателей, профессиографии, психограма, профессионально важные качества.

Постановка проблеми. Проблема психологічного вивчення діяльності фахівців рятувальних служб є актуальною в багатьох наукових дослідженнях. Першочергового значення набуває завдання створення єдиних державних стандартів професій, що відносяться до Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Серед науковців є вже певні напрацювання в оформленні професіографічних матеріалів основних спеціальностей, але залишається багато професій (таких як кінологів-рятувальників) недосліджених. В умовах професіографічного дефіциту фахівцями по роботі з персоналом та комплектування служби доводиться використовувати загальні уявлення про психологічні вимоги до професії, без урахування специфіки діяльності. У сучасній психологічній науці відкритим залишається питання діагностики та прогнозування професійної придатності фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Професіографічний аналіз, як комплексний метод вивчення діяльності, передбачає

обґрунтування вимог до майбутнього фахівця, дослідження рівня розвитку, структури здібностей і професійно важливих якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професіографічний аналіз діяльності основних спеціальностей Державної служби України з надзвичайних ситуацій здійснений у працях В.П. Бута, В.В. Вареника, Л.О. Гонтаренко, Г.С. Грибенюка, О.П. Євсюкова, М.А. Кришталя, Д.В. Лебедева, С.М. Миронця, І.О. Полякова, Ю.О. Приходька, Є.М. Рядинської, А.Г. Снісаренка, О.В. Тімченка, М.В. Фомича та ін. Розроблені професіограми таких спеціальностей: пожежного рятувальника, начальника караулу, працівників чергово-диспетчерської служби, фахівців водолазних формувань аварійно-рятувальних підрозділів, фахівців Державної воєнізованої горнорятувальної служби, газодимозахисників-рятувальників і фахівців Державної спеціалізованої аварійно-рятувальної служби пошуку і рятування туристів.

Незважаючи на те, що існує певна кількість психологічних досліджень, які присвячені вивченню окремих аспектів професійної діяльності фахівців екстремального профілю, професіографічне вивчення діяльності кінологів-рятувальників Державної служби України з надзвичайних ситуацій не проводилося. Як результат, професійна діяльність кінологів-рятувальників не була об'єктом дослідження. У той же час питанням підготовки військовослужбовців-кінологів, готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів-кінологів приділялася увага в дисертаціях О.Д. Богданюка [1] і О.В. Винограда [2].

О.В. Виноград у своєму науковому дослідженні визначає професійні якості кінолога як «сукупність специфічних властивостей особистості, які забезпечують висококваліфіковане виконання ним функціональних обов'язків з кінологічної діяльності» [2]. Розглянуті автором теоретичні основи дозволили розділити професійні якості на три групи: власне професійні, організаційні та морально-психологічні.

О.Д. Богданюк готовність майбутнього кінолога до професійної діяльності визначає як «структурну інтеграцію професійно важливих якостей особистості, формування яких у навчально-виховному процесі дає можливість майбутньому кінологу усвідомлено й компетентно здійснювати професійну діяльність» [1]. Автором виділяються такі компоненти готовності до професії кінолога: мотиваційно-вольовий, пізнавально-операційний, психофізіологічний, оцінювальний.

Постановка завдання. З метою здійснення професіографічного аналізу визначити особливості діяльності кінологів-рятувальників Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Кінологія як наука про собак виникла в останній чверті XIX століття. У цей період у світі розпочалась активна робота з організації ведення родословних собак, виведення нових порід та залучення їх до професійної діяльності. Поступово собаки активно використовувалися в роботі різних служб: конвойної, патрульно-постової, патрульно-дозорної, сторожової, санітарної, їздової, зв'язку, розвідки, міно-пошукової та пошуково-рятувальної тощо.

Одними з перших, хто долучив собак до пошуку людей під завалами, були фахівці з Великобританії (під час другої світової війни), але такий досвід чомусь не мав поширення. З середини 50-х років XX століття створюються перші центри з підготовки пошуково-рятувальних собак у США, Німеччині, Швейцарії та Франції.

Справжній переворот у залученні собак до пошуково-рятувальних операцій відбувся в 1980 році після землетрусу в Алжирі. Саме німецькі кінологи першими взяли двох вівчарок для пошуку людей під завалами. Досвідом вдалої роботи кінологічних розрахунків зацікавилися інші країни.

На початку 80-х років XX століття в Давосі (Швейцарія) проведені спеціальні змагання для рятувальних служб різних країн. Під час експерименту (у лавинному виносі на площі 100 м² в снігу закопали «постраждалого» на глибину 2 м) було виявлено, що кінолог-рятувальник зі спеціально підготовленою собакою знаходить людину швидше за всіх (за 12 хвилин), ніж підрозділ рятувальників з найсучаснішим технічним обладнанням. У порівнянні 20 рятувальників при проведенні зондування витрачають на пошуки 4 години, 1 рятувальник з магнітометром – 4 години, з транзисторним датчиком-приймачем – 1 годину.

У 2006 році в структурі Міністерства надзвичайних ситуацій (МНС) України була створена кінологічна служба, яка взяла на себе функції розвитку пошуково-рятувального кінологічного руху в Україні. У грудні 2012 року в результаті реорганізації МНС України утворена Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

Діяльність кінологічної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій чітко регламентується законодавчими та нормативно-правовими актами: законом України «Про правові засади цивільного захисту» [3] (діє до 30 червня 2013 року, з 1 липня 2013 року набуває чинності Кодекс цивільного захисту

України [4]), наказами «Про заходи щодо організації діяльності Кінологічної служби МНС України» [5] «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України» [6], «Про затвердження Методичних рекомендацій з порядку організації та проведення пошуково-рятувальних робіт кінологічними підрозділами МНС» [7] та ін.

Кінологічна служба входить до складу аварійно-рятувальних підрозділів (загонів) спеціального призначення оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, спеціальних регіональних центрів швидкого реагування, аварійно-рятувальних загонів при (Г)ТУ МНС в АР Крим та областях. Аварійно-рятувальні підрозділи являють собою спеціальні воєнізовані формування, на які покладається захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного, природного і військового характеру, участь у заходах територіальної оборони, а також міжнародних рятувальних та інших гуманітарних операціях.

Основу кінологічної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій складають 10 підрозділів: 1. Спеціальний регіональний центр швидкого реагування (СРЦШР); 2. СРЦШР; 3. СРЦШР; 4. База зберігання, ремонту техніки та аварійно-рятувальних робіт МНС України; 5. Державне підприємство «Мобільний рятувальний центр МНС»; 6. Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення (АРЗ СП) ГТУ МНС АР Крим; 7. АРЗ СП ТУ МНС у Вінницькій області; 8. АРЗ СП ТУ МНС у Закарпатській області; 9. АРЗ СП ТУ МНС Кіровоградської області; 10. Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля. Територіальне розташування 10 кінологічних підрозділів представлено на рис. 1.

Основу типового кінологічного підрозділу складають: начальник пошуково-рятувального кінологічного відділення, 2 кінологи службового собаківництва, водій пошуково-рятувального кінологічного відділення та 4 собаки. Кінологічний розрахунок складається з кінолога-рятувальника та собаки. Загальна штатна чисельність кінологічних підрозділів складає 53 кінологічних розрахунків.

Відповідно до нормативних документів основними завданнями та функціями кінологічних підрозділів є:

1) участь у попередженні надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків шляхом застосування засобів і методів службового собаківництва;

2) організація та ведення пошуку, своєчасне виявлення та надання першої допомоги постраждалим під час надзвичайних

ситуацій техногенного, природного та військового характеру (землетруси, снігові лавини, обвали, зсуви, урагани, бурі тощо);

3) підтримання постійної готовності кінологічних підрозділів для ефективного використання службових собак у розшуку людей, вибухових речовин і пристроїв, трупів у період ліквідації наслідків аварій, стихійного лиха, терористичних актів та під час інших надзвичайних ситуацій;

Рис.1. Карта України з розташуванням кінологічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій

4) організація системи навчання та підготовки кінологічних підрозділів до виконання пошукових робіт в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру, підвищення професійної підготовки штатних і нештатних кінологів-рятувальників, періодична сертифікація кінологічних розрахунків;

5) здійснення контролю за порядком утримання, збереження та племінного відбору поголів'я собак, дресування службових собак;

6) співпраця з міжнародними кінологічними громадськими організаціями (Міжнародна організація рятувальних собак), участь у міжнародних семінарах з питань кінології та навчання із застосуванням спеціально навчених собак тощо.

Організація пошуково-рятувальних робіт працівниками кінологічних підрозділів проводиться в різних умовах надзвичайних ситуацій, основні з яких можна згрупувати наступним чином:

- у завалах зруйнованих будинків і споруд, що утворюються в результаті природних (землетрус, ураган тощо), техногенних (вибухи, раптове руйнування будинків, споруд тощо) надзвичайних ситуацій;
- при катастрофах транспортних засобів (літаки, потяги, кораблі тощо);
- у лавинних виносках, накопиченні землі, каменів, піску від селів і обвалів;
- у природному середовищі (пошук постраждалих і зниклих у лісі, гірській місцевості, прибережних районах тощо);
- на водних об'єктах.

За результатами оперативної інформації про основні показники діяльності кінологічних розрахунків МНС України в 2007-2012 роках виявлено, що найбільший обсяг робіт з пошуку та порятунку постраждалих припадає на природне середовище в лісових масивах та техногенні завали, що утворюються при руйнуванні будинків і споруд.

Виділяються основні етапи професійної діяльності кінологів-рятувальників: прийом чергування (добового або щоденного), отримання повідомлення, оповіщення, дії по тривозі, оперативні дії, завершення пошуково-рятувальних робіт.

При надходженні сигналу «Збір» алгоритм дій кінолога-рятувальника має визначену структуру. Черговий по частині при оповіщенні про виклик дає сигнал тривоги. Кінологічний розрахунок в спеціальній екіпіровці, із засобами захисту та в спорядженні направляється транспортом на місце виклику. Кількість кінологічних розрахунків, які залучаються до проведення пошуково-рятувальних робіт, залежить від складності, ймовірного обсягу, часу проведення пошукових робіт та площі пошуку. Пошуково-рятувальні підрозділи мають прибути на місце виклику в призначений район своєчасно, в повному складі та готовими до виконання завдання. При неможливості доставки кінологічних розрахунків до місця проведення пошукових робіт їх доставляють якнайближче до цього місця. Далі розрахунки пересуваються в пішому порядку.

Оперативні дії починаються з моменту прибуття підрозділу на місце пошуку. Кінологи-рятувальники повинні володіти наступною інформацією: оперативною обстановкою в районі веден-

ня пошуково-рятувальних робіт; межами зони можливого знаходження постраждалих; можливостями собак у даній обстановці; тактикою використання собак; необхідними заходами безпеки і порядку взаємодії з рятувальниками.

При необхідності перед початком робіт проводиться розвідка зони пошуку. Розвідувальна група кінологів-рятувальників із собаками встановлює межі району пошуково-рятувальних робіт, приблизне місцезнаходження постраждалих та більш зручні шляхи підходу рятувальних груп і транспорту.

Під час проведення пошукових робіт місця, які собаки «визначають» як місця можливого знаходження постраждалих, кінологи-рятувальники позначають (прапорцями або світловими маячками). Після завершення пошуку на ділянці кінологи-рятувальники показують відмічені місця керівнику проведення пошуково-рятувальних робіт і відзначають ці місця на схемі зони пошукових робіт.

Для раціональної організації оперативних дій кінологи-рятувальники беруть участь у розробці плану ведення пошуково-рятувальних робіт з використанням собак. У плані враховується: площа обстежуваної території (на ній виділяються зони «А» і «Б» (зона «А» – місце найбільш ймовірного знаходження потерпілих, зона «Б» – місце, в якому ймовірність знаходження потерпілих значно менша, ніж у зоні «А»); складність рельєфу місцевості; складність зруйнованих будівель та місця можливого знаходження людей; метеорологічні умови; фактори, що ускладнюють роботу собак (пожежі, задимленість, наявність їдких, дратівних речовин, пилу тощо); кількість пошукових собак і особливості роботи кожної з них: час роботи і відпочинок собаки, ширина смуги обшуку; наявні сили та засоби пошуково-рятувальних груп, умови зв'язку і взаємодія між ними.

Кожному кінологічному розрахунку визначається ділянка для пошуку постраждалих. На підставі затвердженого плану кінологи-рятувальники повинні знати межі своєї ділянки, послідовність пророблення ділянок пошуку, оперативну обстановку в районі пошуку, сигнали зв'язку із керівником. При пошуку в лісовій місцевості кінологічні розрахунки повинні бути оснащені засобами зв'язку, картою, компасом, ракетницею, GPS – навігатором, телефоном супутникового зв'язку.

По завершенню пошуково-рятувальних робіт кінологічні розрахунки повертаються до місця дислокації підрозділу, доповідають про хід виконання пошуково-рятувальних робіт і проведені заходи, аналізують власні дії.

На основі виділених етапів професійної діяльності кінолога-рятувальника визначимо основні їх професійні завдання та проаналізуємо їх психологічний зміст (таблиця 1.).

Таблиця 1

Основні професійні завдання кінологів-рятувальників та їх психологічний зміст

Етап діяльності	Професійні завдання	Психологічний зміст завдань
I. Прийом чергування (добове/щоденне)	1. Знати оперативну обстановку за останню добу.	1. Прийняти інформацію, осмислити, логічно переробити (зіставити, класифікувати) отриману інформацію.
II. Отримання повідомлення	1. Уточнення інформації про подію (надзвичайну ситуацію).	1. Створити установку на миттєве вибіркове уточнення необхідної інформації.
	2. Збір додаткової інформації у необхідному обсязі.	2. Створити установку на миттєве вибіркове відтворення необхідної інформації.
III. Оповіщення, дії по тривозі	1. Отримання сигналу «ЗБІР».	1. Мати автоматизованість та швидкість виконання основних операцій, добру координацію рухів, зорово-моторну координацію, здатність до виконання швидких м'язових рухів.
	2. Отримання пошуково-рятувального обладнання та спорядження.	2. Правильно визначити потрібне спорядження та його кількість, враховуючи специфіку надзвичайної ситуації.
	3. Підготувати собаку.	3. Встановити контакт, підготувати її до роботи.
	4. Виїзд до місця виникнення події (надзвичайної ситуації).	4. Сконструювати в уявленні образ можливих дій щодо пошуково-рятувальних дій, логічно обдумати отриману інформацію.
IV. Оперативні дії	1. Прибуття до місця виникнення події (надзвичайної ситуації) транспортом.	1. Побудувати в уявленні образ дій щодо можливих підходів (під'їздів), посадок (спуску), підйомів до місця виникнення надзвичайної ситуації.

	2. Проведення розвідки зони пошуку (при необхідності).	2. Мати розвинену просторову орієнтацію на місцевості.
	3. Складання плану ведення пошуково-рятувальних робіт з використанням собак..	3. Користуватися оперативними планами, картами місцевості, технічними пристроями (засобами зв'язку, компасом, ракетницею, GPS-навігатором).
	4. Ведення пошуково-рятувальних робіт.	4.1. Мати розвинуту просторову уяву. 4.2. Брати на себе відповідальність у складних ситуаціях. 4.3. Уміти продумати організацію пошуково-рятувальних робіт з використанням собак. 4.4. Прогнозувати зовнішні фактори, а також метеорологічні умови. 4.5. Здійснити послідовність розумових операцій для реалізації готового алгоритму дій. 4.6. Будувати просторовий образ пошуку (в залежності від умов). 4.7. Прогнозувати зміни ситуації (її просторово-тимчасовий образ). 4.8. Приймати рішення при виникненні непередбачуваної ситуації.
	5. Надання долікарської допомоги (при необхідності).	5.1. Володіти прийомами надання долікарської допомоги. 5.2. Чітко та лаконічно передавати команди та інформацію, впевнено розмовляти з постраждалими. 5.3. Зберігати самовладання, зібраність. 5.4. Проявляти почуття емпатії до постраждалих. 5.5. Проявляти рішучість, сміливість, витримку, ініціативність.

V. Завершення пошуково-рятувальних робіт.	1. Повернення кінологічного розрахунку та пошуково-рятувального обладнання до місця дислокації підрозділу.	1. Сконструювати в уявленні образ можливих дій щодо переміщення до місця дислокації, логічно переробити отриману інформацію.
	2. Ветеринарний огляд собаки.	2. За відпрацьованим алгоритмом здійснити послідовність розумових операцій.
	3. Доповідь про хід виконання пошуково-рятувальних робіт.	3. 1. Відтворити в логічній і образній пам'яті інформацію, про хід виконання пошуково-рятувальних робіт та окремих її етапів. 3.2. Чітко та лаконічно доповісти про рішення і заходи, що приймалися під час проведення пошуково-рятувальних робіт.
	4. Аналіз дій та окремих етапів пошуково-рятувальних робіт.	4. Дати логічну оцінку власним діям та оцінити роботу собаки, класифікувати отриману інформацію.

До найбільш важливих загальних особливостей професійної діяльності кінологів-рятувальників віднесемо наступні: недостовірні інформація або повна відсутність її при проведенні оперативних дій; ситуація невизначеності завдання; незвичність і важкість просторового орієнтування у незнайомій місцевості з обмеженою видимістю та прохідністю; інтенсивний темп роботи при дефіциті часу; постійне нервово-психічне напруження через несприятливі погодні та санітарно-гігієнічні умови, відсутністю належних умов праці та відпочинку; дискомфортний стан через перебування в засобах індивідуального захисту дихання та тіла; постійна загроза для життя і здоров'я; можливість виникнення панічних настроїв внаслідок впливу негативних факторів життєдіяльності (зіткнення з трупами та фрагментами людських тіл, жахливі реалії – зруйновані будівлі, літаки тощо); перевага фізичної праці, надмірна рухова активність швидко-силового типу.

Щоденні умови діяльності, в яких доводиться працювати кінологам-рятувальникам, характеризуються сильними психо-

травматичними факторами. Нами було проведене опитування експертів, націлене на виділення та ранжування всіх негативних стрес-факторів, які пов'язані з виконанням професійних завдань. Результати опитування представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Основні стрес-фактори професійної діяльності кінологів-рятувальників

Ранг	%	Стрес-фактори
1	19,38	Попадання під завали кінолога-рятувальника або собаки (утворюються щілини під обломками будівельних конструкцій, технологічного обладнання, комунально-енергетичних пристроїв, меблів тощо, на які легко наткнутися або провалитися).
2	17,16	Пошуково-рятувальні роботи в складних погодних умовах.
3	14,29	Збій у роботі собаки або отримання нею пошкодження, травми.
4	11,44	Надання першої долікарської допомоги постраждалим (крик та плач постраждалих, страх зробити неправильні дії, вигляд травмованих тіл і крові).
5	11,00	Вилучення та знаходження трупів (внаслідок особливостей процесу руйнування будівель і споруд у верхньому шарі завалу число загиблих переважає число живих; зіткнення з роздавленими та понівеченими людськими тілами або їх фрагментами).
6	10,31	Підготовка до сертифікації кінологічного розрахунку.
7	8,87	Необхідність ухвалення рішень в умовах дефіциту інформації (в умовах підвищеної відповідальності наслідки ухваленого рішення негативно впливають на психіку).
8	7,55	Здійснення моніторингу навколишнього середовища в місцях, небезпечних для життя.

Отже, все вищезазначене зайвий раз свідчить про те, що діяльність кінологів-рятувальників є надзвичайно екстремальною та несе в собі пряму загрозу для життя та здоров'я суб'єкта діяльності.

Висновки. Пошуково-рятувальні роботи кінологічних розрахунків відбуваються в екстремальних умовах. Професійна діяльність кінологів-рятувальників здійснюється шляхом системи навчання та підготовки собак до пошукових робіт. На основі виділених етапів професійної діяльності кінологічних підрозділів нами визначено основні їх професійні завдання та проаналізовано їх психологічний зміст.

Сильнодіючими травматичними факторами, що впливають на психіку кінологів-рятувальників, є ситуації професійної діяльності: попадання під завали; пошуково-рятувальні роботи в складних погодних умовах; збій у роботі собаки або отримання нею пошкодження, травми; надання першої долікарської допомоги постраждалим; вилучення та знаходження трупів; підготовка до сертифікації кінологічного розрахунку; необхідність ухвалення рішення в умовах дефіциту інформації; здійснення моніторингу навколишнього середовища в місцях, небезпечних для життя.

Перспективи подальшої роботи вбачаємо в дослідженні професійно важливих якостей кінологів-рятувальників МНС України.

Список використаних джерел

1. Богданюк О.Д. Формування готовності до професійної діяльності у майбутніх офіцерів-кінологів державної прикордонної служби: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.Д. Богданюк. – Хмельницький, 2007. – 20 с.
2. Виноград О.В. Педагогічні умови формування професійних якостей військовослужбовців-кінологів у процесі навчання: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. пед. наук: спец. 20.02.02 «Військова педагогіка та психологія / О.В. Виноград. – Хмельницький, 2001. – 20 с.
3. Закон України «Про правові засади цивільного захисту» від 24.06.2004 р. № 1859-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до наказу: <http://www/mns.gov.ua>.
4. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012 р. № 5403-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до наказу: <http://www/mns.gov.ua>.
5. Наказ МНС України від 30.11.2006 р. № 761 «Про заходи щодо організації діяльності Кінологічної служби МНС України». – К.: МНС України, 2006. – 11 с. – (Нормативний документ МНС України. Наказ).
6. Наказ МНС України від 01.12.2009 р. № 808 «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України». – К.: МНС України, 2009. – 127 с. – (Нормативний документ МНС України. Наказ).
7. Наказ МНС України від 21.02.2011 р. № 170 «Про затвердження методичних рекомендацій з порядку організації та проведення пошуково-рятувальних робіт кінологічними підрозділами МНС». – К.: МНС України, 2011. – 11 с. – (Нормативний документ МНС України. Наказ).

The article envisages the peculiarities of cynologist-rescuers professional activity. The psychological description of the profession of the rescuer with a dog is done on the basis of the interpretation analysis of the operational and technological activity contents. Potent traumatic factors influencing on the psyche of the cynologist-rescuer are the situations of professional activity: falling under the rubble; search and rescue operations in difficult weather conditions; the failure of the dog or getting the damage, injury; provision of first aid to victims; seizure and the location of the dead; preparation for the cynological calculation certification; the need for decision making under conditions of information deficit; monitoring of the environment in places dangerous for life. On the basis of the allocated stages of professional activity of cynologic units we have defined their main professional tasks and analyzed their psychological content.

Keywords: psychological analysis of the cynologist-rescuers, profессиography, psychogram, professionally important qualities.

Отримано: 27.01.2013 р.

УДК 159.98

О.І.Морозова-Ларіна

Проблема шкал достовірності у сучасній психодіагностиці

У статті аналізуються механізми роботи сучасних шкал достовірності, їх специфіка та недоліки. Особлива увага приділяється шкалам достовірності у тестах ММРІ та ММРІ-2. Означені проблеми розглядаються як з точки зору сучасної психодіагностики, так і з точки зору глобальних гуманітарних тенденцій сьогодення. Пропонуються механізми такого аналізу, які можуть надавати додаткову глибинну психологічну інформацію щодо досліджуваного, який вдавня до неправдивих відповідей.

Ключові слова: шкали достовірності, ММРІ-2.

В статье анализируются механизмы работы современных шкал достоверности, их специфика и недостатки. Особое внимание уделяется шкалам достоверности тестов ММРІ и ММРІ-2. Данные проблемы рассматриваются как с точки зрения современной психодиагностики, так и с точки зрения актуальных глобальных гуманитарных тенденций. Предлагаются механизмы такого анализа, которые могут предоставлять дополнительную глубинную психологическую информацию об исследуемом, который прибег к ложным ответам.

Ключевые слова: шкалы достоверности, ММРІ-2.